

KÁBELE, Tomáš. *Cesta filozofie náboženství, potažmo filozofické teologie: R. Schaeffler – T. de Boer – C. Jež*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Katedra dogmatické a fundamentální teologie, 2014.

Tomáš Kábele ve své diplomové práci ukazuje tři vývojové linie filozofie náboženství ve 20. století, které reprezentují tři autoři a jejich vybrané dílo týkající se filozofie náboženství.

Formální úprava diplomové práce

Rozsahem práce překračuje doporučenou horní hranici (162 tisíc znaků doporučeno, 193 099 znaků odevzdáno). Textu výrazně škodí velké množství chyb v logické výstavbě vět a nejasnost formulací, dále občasně chyby v interpunkci a překlepy. Zarážející je nesprávné uvedení názvu příslušné katedry na úvodní straně, nejednotné úrovně číslování jednotlivých kapitol a nejednotné či chybné užívání velkých a malých písmen (zjevení, Zjevení, *Dei verbum*, Mezinárodní teologická komise).

Mnohdy se více než o závěrečnou kvalifikační práci jedná spíš o vršení vzájemně nesouvisejících vět, jež sice ukazují autorovu poctivou snahu o hledání a vyjasňování vlastních postojů, neukazují ale výsledek těchto úvah (typicky s. 34 nebo 40, s kazatelským až burcujícím tónem na s. 66–67). Velmi často autor užívá novinářský styl a přirovnání, jejichž nevhodnost neumenšují ani nadužívané uvozovky. Jazyk jednotlivých kapitol i odstavců kolísá mezi ich formou a plurálem skromnosti. V práci se vyskytují taktéž chyby typografické, např. výskyt mezery před třemi tečkami, nejasné a nejednotné užívání kurzívy a uvozovek, včetně uvozovek vložených, chybné používání rozdělovníku a pomlčky.

Zásadními nedostatky se vyznačuje citační aparát diplomové práce (celkem 280 poznámek pod čarou), který je nejednotný a nerespektuje Pravidla formální úpravy akademických písemných prací závazná na KTF UK. Autor kupříkladu neuvádí vydání, vkládá dvojtečku místo tečky před název práce, používá zkrácené citace, aniž by na jednom místě předtím uvedl celý bibliografický údaj, někdy odkazuje náhle a nepřesně přímo v textu (s. 19). Největším nedostatkem poznámkového aparátu ovšem zůstává nerozlišování mezi citátem, parafrází a rozvádějícím odkazem, což se jasně projevuje na zcela zmateném používání odkazů a obvyklých zkratek. Na řadě míst s důležitými tvrzeními odkazy chybí, což velmi kontrastuje s opakovaným „víme“ či „my víme“.

Obsahová stránka diplomové práce

Tři vybraní filozofové náboženství slouží autorovi k ukázání některých přínosů (nikoli zmapování, jak tvrdí) jejich oboru katolické teologii ve 20. století. V případě Richarda Schaefflera a díla *Filozofie náboženství* jej spatřuje v přiznávání paradoxnosti křesťanského náboženství a v přiřazování ontologie k základům teologického vzdělání. Theo de Boer se svou knihou *Bůh filozofů a Bůh Pascalův* zase může tvořit přístupovou cestu k některým tématům křesťanské antropologie a rehabilituje pojem a roli příběhu v teologii a náboženství vůbec. Přes značně negativní hodnocení novotomisty Cyrila Ježe a jeho souborně vydaných článků v monografii *Osobní Bůh a náboženství* spatřuje Tomáš Kábele jeho přínos v očistě transcendentálií. V úvodu autor předesílá, že těžištěm práce má být systematicko-teologická reflexe, která ale – i když je částečně přítomna již přímo v kapitolách o třech filozofech náboženství – zaujímá pouhé čtyři strany a těžiště tak rozhodně netvoří.

Tři části diplomové práce týkající se jednotlivých filozofů náboženství mají zcela odlišnou výstavbu. Zatímco v první kapitole (Schaeffler) použil autor scholastickou metodu, druhá akcentuje vybraná témata (de Boer) a třetí zasazuje dílo člena Tovaryšstva Ježíšova (Jež) do dobového kontextu. Výsledkem nejednotné metodiky a nepřítomné metodologie je značně nesourodá práce, jež nesměruje ani k pečlivě provedené analýze, ani ke shrnující syntéze. Zejména pasáže *respondeo* v první kapitole zamlžují, kdo je s kým v dialogu a kdo komu tedy odpovídá: zda Schaeffler a Tomáš Kábele, Schaeffler a čtenář nebo Tomáš Kábele a čtenář diplomové práce. Kapitola o de Boerovi, směřovaná k decentraci osoby, pouze vybírá několik témat bez reflexe jejich provázanosti – autor v textu hledá již definované obsahy. Pasáže věnované Cyrilu Ježovi obsahují sice církevně-dějinný kontext (zajímavější by v této souvislosti byl český kontext jezuitský již proto, že autor zvolil za jedno ze tří klíčových slov „dějiny české teologie“), ten ale u předchozích autorů chybí.

Ryze teologické podněty přítomné u jednotlivých filozofů náboženství naproti tomu zůstávají na okraji autorova zájmu, např. jazyk sloužící primárně k oslovení Boha a nikoli k jeho popisu (s. 20). Čtenáře – teologa udivuje minimální počet odkazů na texty učitelského úřadu církve, vyjma konstituce *Dei verbum* a encykliky *Fides et ratio*.

Práce obsahuje řadu letmých zmínek, jež později nerozvádí nebo mlčky předpokládá – např. zmínka o pokantovské (v práci nazývané postkantovské) filozofii se vyskytuje pouze v úvodu a závěru bez přímé souvislosti s výstavbou textu. Z práce je evidentně patrný výrazný vliv vedoucího, někdy přiznáváný (odkaz na dílo, rozvedení s uvedením jména), na mnoha místech ale nereflektovaný a prostě vtělený do textu. Na řadě míst se autor dopouští ahistorických chyb (např. označování teologické fakulty pražské univerzity ve 20. letech 20.

století za KTF UK na s. 52) a zjednodušujících konkluzí bez uvedení pramenů či sekundární literatury, např. s. 58: „*Co se týče vlivu filozofů (popř. vědců) na odklon od Boha, je jisté, že některé jejich myšlenky vědy daly vzrůst ideologiím, které byly úpadkem (jak myšlenkovým, tak mravním). Na začátku 21. století můžeme sami vzpomenout komunismus či nacismus, které měly striktně anti-křesťanský základ a opíraly se o ‚výplody‘ moderního myšlení, zejména o sociální darwinismus.*“

Právě použité prameny a literatura vykazují další deficit diplomové práce, a to deficit velmi zásadní. Až na několik drobných výjimek se autor v poznámkách pod čarou opatřených paginací odvolává pouze na česky psané texty (včetně např. dominikánského překladu Teologické sumy svatého Tomáše Akvinského z roku 1937). Zahraniční literaturu cituje přeloženou z děl Ctirada Václava Pospíšila a nemůže tak postihnout celek díla dvou zahraničních autorů kupříkladu ve smyslu vývoje jejich myšlenek nebo správnosti překladu do českého jazyka. Sekundární literatura z oblasti historie zcela chybí a odkaz na zdařilou středoškolskou příručku Hanse Joachima Störiga působí v absolventské práci více než nevhodně.

Poslední poznámka se týká sice vlastního názvu práce, je ale signifikantní pro její celek. Autor používá sousloví „filozofie náboženství“ a „filozofická teologie“ legitimně záměnným způsobem, nikde je ovšem pro účely svého psaní přesně nedefinuje. Stejný problém se týká i celé řady dalších teologických i filozofických pojmů, u nichž není zřejmé, zda jimi Schaeffler, de Boer, Jež a Kábele označují stejné skutečnosti.

Závěr

Diplomová práce Tomáše Kábeleho v úvodu explicitně nestanovuje otázky a v závěru tak nelze ověřit, nakolik bylo stanovených cílů dosaženo. Vzhledem k nárokům na diplomovou práci na Univerzitě Karlově Praze a na Katolické teologické fakultě této univerzity se jedná o práci s mnoha deficity (formální i věcné chyby, nedostatečná zakotvenost v literatuře, metodická nejednotnost, nepřítomnost metodologie). Autor na mnoha místech pojednávané závažné skutečnosti zlehčuje a staví se do role toho, kdo již našel pravý smysl věcí, což celkovému vyznění práce velmi škodí. Ukazuje se, že mnohem vhodnějším nástrojem pro postihnutí tématu by byla tematicky přesně vymezená sonda do díla dvou zahraničních soudobých filozofů náboženství, následně komparovaná se starším autorem.

Vzhledem k uvedenému je zřejmé, že celkové hodnocení nemůže být příliš příznivé. Nebude ani zcela odsuzující vzhledem k tomu, že autor zaslouží ocenění za odvahu vykročit na náročné badatelské pole s řadou přesahů mimo oblast teologie (filozofie a její disciplíny, filozofie náboženství, sociologie náboženství, religionistika atd.). Klasifikace zůstává ponechána průběhu obhajoby.

Praha, 8. 1. 2014

doc. Vojtěch Novotný, Th.D.